

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Дурмана Миколи Олександровича
«Формування та реалізація державної регуляторної політики в Україні»,
подану до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03
у Національному університеті цивільного захисту України
на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління
за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи

В умовах змін політичного і соціального середовища актуалізується питання формування дієвої системи державного регулювання, яка здатна вчасно та ефективно реагувати на виклики зовнішнього середовища. Належна увага державному регулюванню економіки та, відповідно, економічному розвитку, сприяє збалансованості соціальних процесів у суспільстві. Формами такого регулювання можуть бути державна регуляторна політика, вільне ринкове регулювання чи саморегулювання бізнес-структур, у яких використовуються різноманітні інструменти та методи регулювання. Саме тому формування та реалізація державної регуляторної політики в різних сферах економіки та життєдіяльності суспільства повинні постійно вдосконалюватися. Насамперед ефективна регуляторна політика потрібна при підготовці, ухваленні і контролі за виконанням управлінських рішень на всіх рівнях державної влади та місцевого самоврядування.

Як відомо, державна регуляторна політика – це один із напрямів державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення ухвалення економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання та усунення

перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється у межах, у порядку та в спосіб, встановлені Конституцією та законами України.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є логічними і послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на аналізі інформаційно бази та законодавчих актів України, вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій та різного роду досліджень.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії державного управління, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблематики державної регуляторної політики в Україні.

Ознайомившись з дисертацією Дурмана Миколи Олександровича, зазначимо, що робота вирізняється змістовністю, логічною побудовою викладення матеріалу, системним підходом до розкриття досліджуваної проблеми, що допомогло автору досягти поставленої мети дослідження.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань автор використав сучасну наукову методологію та низку наукових методів, зокрема:

- аналізу та синтезу – для аналізу механізмів державного управління та регулювання; вивчення процесів та процедур розроблення нормативно-правових актів регуляторного характеру (с. 195-218); розроблення узагальнених підходів до формування концептуальної моделі регуляторної політики як системи (с. 319-354);

- узагальнення – у процесі вивчення сучасного стану формування та реалізації регуляторної політики на різних рівнях управління (с. 81-99); визначення та формулювання основних напрямів розвитку та вдосконалення процесів формування та реалізації державної регуляторної політики (с. 476-494); класифікація політичних, соціально-економічних, правових та

організаційних методів державного регулювання (с. 218-283); узагальнення умов ефективного впровадження регуляторної політики на місцевому та регіональному рівнях (с. 283-306);

– історичний та логічний методи – для здійснення теоретичного аналізу науково-термінологічного апарату регуляторної політики, науково-теоретичних основ її формування (с. 43-81); дослідження сучасних парадигм державного управління та можливості їх використання в регуляторній політиці (с. 413-434);

– порівняльно-правовий метод – при здійсненні аналізу нормативно-правового забезпечення державної регуляторної політики, вивчення міжнародного досвіду розв’язання регуляторних проблем (с. 124-166); підготовці пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення регуляторної політики (с. 383-410) та інші.

Теоретичною та інформаційною базою дисертаційного дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних учених з державного управління, законодавча та нормативно-правова база України, що регулює питання державного управління та забезпечує регулювання економіки, господарської та підприємницької діяльності в частині формування та реалізації державної регуляторної політики на різних рівнях управління.

Слід звернути увагу на такий вагомий науковий результат дисертаційного дослідження, як розроблення ієрархії територіальних рівнів формування державної регуляторної політики та їх взаємозв’язок зі стратегічними документами (на основі європейських рівнів NUTS). Реалізація чотирьох блоків впливів, а саме блоків стратегічних документів розвитку (стратегії розвитку різних рівнів, відповідні їм плани реалізації заходів (проектних рішень), а також блоків стратегічних документів формування ДРП та відповідних їм планів реалізації заходів (регуляторних впливів) дає можливість формувати ефективну регуляторну політику (с. 365-369).

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у вирішенні актуального наукового завдання щодо теоретико-

методологічного обґрунтування сутності, змісту й процесів формування та реалізації державної регуляторної політики, вивчення й використання зарубіжного досвіду та підготовці на цій основі науково-практичних рекомендацій органам публічної влади щодо вдосконалення регуляторної політики на сучасному етапі державотворення в Україні.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті

Основні наукові результати дисертації опубліковано в 59 наукових працях, зокрема: 1 одноосібна монографія та 1 розділ в колективній монографії з питань державного управління; 19 статей у наукових фахових виданнях України з державного управління; 2 статті в наукових періодичних виданнях та 1 стаття в науковому виданні за напрямом, з якого підготовлено дисертацію; 6 статей в іноземних фахових виданнях; 29 тез доповідей в матеріалах науково-практичних конференцій.

Оцінка оформлення дисертації та автореферату

Дисертацію та автореферат оформлено здобувачем відповідно до встановлених вимог. Зміст дисертаційної роботи є логічним, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. У цілому дисертаційну роботу та автореферат, написано літературною українською мовою, вони читаються та сприймаються легко.

Практичне значення дисертаційної роботи

Основні ідеї та висновки дослідження доведено автором до конкретних положень та рекомендацій, що можуть бути використані в практичній діяльності державними органами влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, громадськими організаціями, освітніми закладами.

Зроблені за результатами дослідження висновки є основою для науково-теоретичного обґрунтування процесу формування та реалізації державної регуляторної політики в Україні.

Рекомендації автора використано в практичній діяльності органів влади України різних рівнів, навчальних та науково-дослідних установ, про що свідчать відповідні довідки, зокрема:

- Верховною Радою України при підготовці двох законів України, а також низки законопроектів, що перебувають на розгляді або знаходяться в стадії розроблення та опрацювання (довідка від 04.05.2020 р. № 1-040520);
- Херсонською обласною державною адміністрацією в частині формування та впровадження ефективної регуляторної політики, реалізації її положень в діяльності місцевих органів виконавчої влади тощо (довідка від 21.02.2020 р. № 16-1891/0/20/05);
- Миколаївським відокремленим підрозділом Центру розвитку місцевого самоврядування для відстеження регуляторних впливів в різних галузях економіки (довідка від 11.09.2019 р. № 145/19);
- сектором Державної регуляторної служби України в Миколаївській області при наданні консультативно-методичної допомоги під час розроблення органами місцевого самоврядування нормативно-правових актів регуляторного характеру, а також під час проведення тренінгів для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування (довідка від 13.03.2020 р. № 13.13/44/20);
- Департаментом економічного розвитку, зовнішньоекономічної діяльності та туризму Луганської обласної державної адміністрації для підвищення ефективності процедур формування та впровадження державної регуляторної політики на регіональному рівні (довідка про впровадження від 21.02.2020 р. № 22-09/02-189);
- Агенцією регіонального розвитку Чернівецької області в частині врахування в стратегічних документах розвитку місцевого та регіонального

рівнів принципів та положень державної регуляторної політики (довідка від 27.05.2020 р. № 40);

– комунальною науково-дослідною установою «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста» Київської міської державної адміністрації в межах наукового супроводу підготовки аналітичних матеріалів та нормативно-правових актів, що носять регуляторний характер (акт від 20.02.2020р. № 5/34-17-02);

– у навчальному процесі науковими та науково-дослідними установами: Чернігівським національним технологічним університетом (довідка від 27.04.2020 р. № 202/08-598), Херсонським національним технічним університетом (довідка від 15.06.2020 р. № 12-1201/94)

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи виконане дослідження, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання:

1. Дисертант, розглядає зарубіжний досвід (с. 85-87) та зазначає, що в країнах, що нещодавно приєдналися до ЄС або перебувають у статусі країн-кандидатів чи асоційованих членів, велика увага надається регуляторним заходам, спрямованим на полегшення вступу у бізнес, поліпшення інвестиційної привабливості певних галузей економіки чи в цілому країни. Саме тому проведення регуляторної реформи взагалі чи окремих її елементів вважається одним із найважливіших напрямів державної політики, направленої на розвиток та підтримку підприємництва. Проте, було б доречно зазначити які елементи зарубіжного досвіду регуляторної політики є на сьогодні найбільш прийнятні для України.

2. У роботі автор робить висновок (с. 382), що слід передати більше повноважень органам місцевого самоврядування з тим, щоб місцеві громади самі визначали правила для підприємців, а дозволи та ліцензії можна було отримувати на місцях. Як нам видається, питання певною мірою є дискусійним. Слід дуже ретельно подумати над тим, чи така ситуація не призведе до того, що

органи місцевого самоврядування більш фінансово міцних громад будуть пом'якшувати правила та умови для розвитку підприємництва на власній території як економічно слабші громади?

3. У роботі М.О. Дурмана проаналізовано процеси формування та реалізації регуляторної політики в Європейському Союзі, а також зобов'язання України щодо гармонізації свого регуляторного законодавства з відповідним законодавством ЄС. На виконання вимог гармонізації автором запропоновано вдосконалити процедуру імплементації зарубіжного досвіду запровадження регуляторної політики в Україні шляхом додавання етапу контролю і моніторингу за впровадженням та результативністю державної регуляторної політики з урахуванням двох альтернативних шляхів удосконалення ДРП з переходом на перший етап (повний аналіз зарубіжного досвіду) або з переходом на третій етап (етап аналізу політики) (сс. 480-482). На нашу думку, доречно було б автору визначити часовий лаг цього впровадження.

4. У дисертаційному дослідженні автор великої уваги надає регуляторній політиці щодо розвитку підприємницької діяльності та бізнесу. Проте, держава відіграє велику роль і в регулюванні розвитку соціальної сфери. Якщо ринок, через механізм попиту і пропозиції, здатен регулювати розвиток багатьох сфер економіки, то соціальна сфера потребує особливого державного регулювання (підтримки). Тому як рекомендацію для подальших наукових пошуків можна зазначити поширення запропонованих автором положень для вивчення регуляторної діяльності держави саме в соціальній сфері.

5. Акцент у дослідженні автора зроблено також на аналізі регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування, оскільки в умовах децентралізації та реформи адміністративно-територіального устрою України їх роль у розвитку економічної системи громад та, відповідно, і в соціально-економічному розвитку держави, суттєво зростає (с. 343-354). Проте, було б доречно конкретизувати, які саме інструменти регуляторної політики повинні мати органи місцевого самоврядування для ефективної реалізації своїх повноважень.

Висловлені зауваження ні в якій мірі не знижують загальної наукової і практичної цінності дисертаційної роботи і не впливають на достатньо позитивну оцінку дослідження Дурман О. М.

Загальний висновок

На підставі розглянутого вище можна стверджувати, що дисертаційна робота Дурмана Миколи Олександровича «Формування та реалізація державної регуляторної політики в Україні» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до докторських дисертацій, пунктам 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 (зі змінами), є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її автор – Дурман Микола Олександрович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Заступник директора Навчально-наукового
інституту публічного управління

Західноукраїнського національного університету,
доктор наук з державного управління, доцент

Віталій ТОЛУБ'ЯК

Підпис	<i>Віталія Толуб'яка</i>
Завіряю:	<i>Толуб'як Віталій</i>
Зав. загальним відділом	<i>Толуб'як Віталій</i>